

MANAGEMENT FARMACEUTIC ȘI FARMACIE SOCIALĂ

CZU: 615.15:614.2

ROLUL FARMACISTULUI ÎN PRESTAREA SERVICIILOR FARMACEUTICE ESENȚIALE

THE ROLE OF THE PHARMACIST IN THE PROVISION OF ESSENTIAL PHARMACEUTICAL SERVICES

Safta Vladimir, Brumărel Mihail, Onofraș Daniela, Aduji Stela

Catedra de farmacie Socială „Vasile Procopișin” a USMF „Nicolae Testemițanu”, USMF „Nicolae Testemițanu”

Rezumat. The activity of the Community pharmacy must contribute to improving the health of people by ensuring the rational use of medicines. Internationally, pharmaceutical services result from the roles and functions of the pharmacist promoted by the World Health Organization and the International Pharmaceutical Federation.

Community pharmacies in the analyzed countries provide about 30 pharmaceutical services. In all countries the essential service „delivery of medicines to consumers”, the service „providing assistance with medicines 24/24 hours” is provided – in 92.3% of countries; contributions to the harmless destruction of drugs – 72.1%; promoting a healthy lifestyle – 69.2%, drug therapy analysis – 63.4%, chronic care – in 54.8% of countries, other pharmaceutical services are provided in less than 50% of countries under analysis.

The comparative analysis of essential pharmaceutical services provided in the Republic of Moldova with those recommended by the International Pharmaceutical Federation and the World Health Organization, conditions a conclusion: the need to revise the regulations on the nomenclature of essential services provided by community pharmacies in Moldova. In this sense, it is necessary to review the State Policy in the field of medicines, develop the strategy for the development of the national pharmaceutical system and expand the nomenclature of essential pharmaceutical services.

Rezumat. Activitatea farmaciei comunitare trebuie să contribuie la îmbunătățirea stării de sănătate a oamenilor prin asigurarea utilizării raționale a medicamentelor. La nivel internațional, serviciile farmaceutice rezultă din rolurile și funcțiile farmacistului promovate de Organizația Mondială a Sănătății și Federația Farmaceutică Internațională.

Farmacile comunitare din țările analizate prestează cca 30 servicii farmaceutice. În toate țările se prestează serviciul esențial „eliberarea medicamentelor către consumatori”, serviciul „acordarea asistenței cu medicamente 24/24 ore” – în 92,3% din țări; contribuții la nimenirea inofensivă a medicamentelor – 72,1%; promovarea modului sănătos de viață – 69,2%, analiza terapiei medicamentoase – 63,4%, asistența bolnavilor cronici – în 54,8% din țări, celelalte servicii farmaceutice se prestează în mai puțin de 50% din țările supuse analizei. Analiza comparativă a serviciilor farmaceutice esențiale prestate în Republica Moldova cu cele recomandate de Federația Farmaceutică Internațională și Organizația Mondială a Sănătății, condiționează o **concluzie**: necesitatea revizuirii reglementărilor privind nomenclatorul serviciilor esențiale prestate de către farmaciile comunitare din Republica Moldova. În acest sens este necesară revizuirea Politicii de stat în domeniul medicamentelor, elaborarea strategiei de dezvoltare a sistemului farmaceutic național precum și lărgirea nomenclatorului serviciilor farmaceutice esențiale.

Introducere

Conform principiilor promovate de Federația Farmaceutică Internațională (FFI) și Organizația Mondială a Sănătății (OMS), activitatea farmaciei comunitare trebuie să contribuie la îmbunătățirea stării de sănătate a oamenilor prin asigurarea utilizării raționale a medicamentelor. Realizarea acestei misiuni are loc prin:

- asigurarea disponibilității permanente de acordare a asistenței cu medicamente;
- evidențierea problemelor de sănătate a pacientului;
- promovarea modului de sănătos de viață;
- asigurarea eficacității medicamentelor;
- neadmiterea daunei în rezultatul utilizării medicamentelor;
- utilizarea responsabilă a resurselor limitate ale sistemului de sănătate [1]

La nivel internațional, serviciile farmaceutice rezultă din rolurile și funcțiile farmacistului promovate de OMS și FFI (tab. 1).

Reieșind din rolurile și funcțiile farmacistului se conturează două grupe de servicii farmaceutice:

- 1) de bază (esențiale), care sunt obligatorii pentru farmaciile comunitare, și
- 2) servicii organizate la inițiativa farmaciei [2,3].

Conform concepției promovate de Grupul Farmaceutic al Uniunii Europene (PGEU) [2], serviciile farmaceutice esențiale sunt acele, care se bazează pe cunoștințe profunde în domeniul utilizării medicamentelor, cum ar fi:

- eliberarea medicamentelor către consumatorul final, inclusiv eliberarea repetată și acordarea serviciilor la domiciliu;

Tabelul 1. Rolurile și funcțiile farmacistului promovate la nivel internațional (OMS, FFI, 2011)

Rolul	Funcțiile
1. Prepararea, recepția, păstrarea, asigurarea integrității, distribuția, eliberarea produselor medicamentoase, introducerea lor în organism, nimicirea inofensivă	A. Prepararea formelor farmaceutice extemporale, B. Recepția, păstrarea și asigurarea integrității medicamentelor și altor produse medicale C. Distribuția medicamentelor și altor produse medicale D. Introducere în organismul uman a medicamentelor, vaccinilor și altor injectabile E. Eliberarea produselor medicinale către consumatori. F. Nimicirea inofensivă a medicamentelor și altor produse.
2. Asigurarea eficacității terapiei medicamentoase.	A. Aprecierea stării de sănătate a pacientului și a necesităților lui de asistență medicală B. Eficacitatea terapiei medicamentoase a pacientului C. Monitorizarea progreselor medicației și a rezultatelor tratamentului D. Acordarea informației despre medicamente și despre problemele de sănătate.
3. Susținerea și îmbunătățirea activității profesionale.	A. Planificarea și realizarea strategiilor dezvoltării profesionale continue în scopul îmbunătățirii activității profesionale la momentul actual și în viitor.
4. Contribuție la majorarea eficacității sistemului de sănătate și a sănătății publice	A. Difuzarea informației verificate despre medicamente și despre diverse aspecte ale auto – ajutorului B. Participare în realizarea activităților și acordarea de servicii în domeniul profilacticii C. Respectarea obligațiilor, regulilor și actelor legislative stabilite la nivel național D. Promovarea și contribuții la realizarea politicii de stat orientate spre îmbunătățirea stării de sănătate a populației

*Notă Rolurile și funcțiile expuse în tabel servesc ca bază pentru elaborarea standardelor GPP. [1].

- prepararea medicamentelor în farmacie (extemporale și în stoc);
- efectuarea terapiei medicamentoase: ambalarea porționată a medicamentelor; ambalarea dozelor unitare; serviciu de însoțire a pacienților cu boli cronice, a pacienților ce administrează medicamente pentru prima dată; analiza terapiei medicamentoase a pacientului;
- acordarea ajutorului de urgență și monitorizarea de-reglărilor ușoare.

Materiale și metode

Conform metodologiei elaborate de FFI și Biroul European al OMS, în a.a. 2015 – 2017 a fost realizat un studiu privind acordarea serviciilor în cadrul farmaciilor comunitare din 104 țări, inclusiv 30 – europene [4, 5], rezultatele cărui sunt totalizate în Raportul „Reglementarea legislativă – normativă a activității farmaciilor comunitare în regiunea Europeană a OMS [6].

Farmaciile comunitare din țările analizate prestează cca 30 servicii farmaceutice. În toate țările (100%) se prestează serviciul esențial „eliberarea medicamentelor către consumatori”, serviciul „acordarea asistenței cu medicamente 24/24 ore” – în 92,3% din țări; contribuții la nimicirea inofensivă a medicamentelor – 72,1%; promovarea modului sănătos de viață – 69,2%, analiza terapiei medicamentoase – 63,4%, asistența bolnavilor cronici – în 54,8% din țări, celelalte servicii farmaceutice se prestează în mai puțin de 50% din țările supuse analizei.

Merită atenție experiența unor țări europene în ceea ce

tine de diversitatea serviciilor farmaceutice esențiale acordate pacienților de către farmaciile comunitare.

Franța. Activitatea de prestare a serviciilor farmaceutice se bazează pe monitorizarea medicației, colaborarea specialiștilor, screeningul bolilor infecțioase, educația sanitară a pacienților [7]. Respectând aceste principii, farmaciștii francezi:

- contribuie la acordarea primului ajutor medical;
- colaborează cu lucrătorii medicali;
- asigură accesul continuu la medicație;
- participă la monitorizarea indicatorilor de sănătate și la diverse intervenții a organelor publice de sănătate;
- participă la instruirea terapeutică a pacienților;
- exercită funcția de farmacist al azilului de bătrâni cu asistență medicală;
- asistă bolnavii cronici: revizuirea medicamentelor prescrise, corectarea dozelor, monitorizarea medicației – toate în colaborare cu medicul;
- recomandă servicii, orientate spre menținerea și îmbunătățirea sănătății oamenilor, cum ar fi:
 - ✓ măsuri ce previn dezvoltarea "bolii medicamentului"; analiza datelor privind respectarea de către pacienți a recomandărilor; înscrierea recomandărilor și prezentarea lor medicului curant, dacă acceptă pacientul;
 - ✓ implicarea în diverse activități ce țin de realizarea strategiei statului în domeniul sănătății prin informatizarea opiniei publice, în special – profilaxia diferitor boli;
 - ✓ aprecierea medicamentelor, altor produse farma-

ceutice, a inovațiilor – în temeiul observărilor proprii a datelor reale și în colaborare cu organele ocrotirii sănătății;

- ✓ participarea în comun cu lucrătorii, medicali la realizarea proceselor de coordonare a asistenței medicale;
- ✓ implicarea în screeningul bolilor infecțioase și neinfecțioase.

Portugalia. De rând cu serviciul esențial – eliberarea medicamentelor, farmaciile comunitare din Portugalia mai prestează următoarele servicii [8].

- asistența la domiciliu;
- acordarea primului ajutor medical;
- aplicarea formelor injectabile;
- aplicarea metodelor de diagnostic și terapeutice suplimentare;
- aplicarea vaccinelor neincluse în programul de stat de vaccinare;
- realizarea programelor de asistență farmaceutică;
- consultanță în probleme de alimentație;
- realizarea programelor ce stimulează aderența la medicație, eliberarea medicamentelor porționate, instruirea folosirii dispozitivelor medicale;
- efectuarea testelor – expres la HIV, screeningul hepatitelor B și C, consultanță până la și după testare, îndreptarea la spital în caz de necesitate;

- asistența medicală simplă, inclusiv însoțirea pacienților cu rană, ajutor pacienților cu stoma;
- ajutor de gradul 1 în profilaxia și tratamentul problemelor piciorului diabetic;
- promovarea modului sănătos de viață, informatizarea populației privind profilaxia îmbolnăvirilor.

Conform reglementărilor MSMPS [9], farmaciștii ce activează în farmaciile comunitare din Republica Moldova au obligația de a presta 3 servicii farmaceutice esențiale:

- „livrarea medicamentelor – conform rețetelor, cu informarea și oferirea recomandărilor necesare, pentru asigurarea utilizării lor sigure și eficiente...”
- ”Promovarea modului sănătos de viață ...”
- „automedicația controlată”...

Analiza comparativă a serviciilor farmaceutice esențiale prestate în Republica Moldova cu cele recomandate de FFI și OMS, precum și cu cele prestate în unele țări, condiționează o **concluzie**: necesitatea revizuirii reglementărilor privind nomenclatorul serviciilor esențiale prestate de către farmaciile comunitare din Republica Moldova. În acest sens este necesară revizuirea Politicii de stat în domeniul medicamentelor, elaborarea strategiei de dezvoltare a sistemului farmaceutic național precum și lărgirea nomenclatorului serviciilor farmaceutice esențiale.

Bibliografie

1. Joint FIP/WHO Guidelines on Good Pharmacy: standards for quality of pharmacy services Geneva: World Health Organization, 2011 (<http://apps.who.int/medicinedocs/en/m/abstract/Js18676en/>)
 2. Svarcaite J. Overview of community pharmacy services in Europe. Brussels; Pharmaceutical Group of the European Union; 2016.
 3. Moullin J.C., Sabater-Hernandez D., Fernandez-Ilimos F, Benrimoj SI. Defining professional pharmacy services in community pharmacy. *ResSocial Adm. Pharm.* 2013; 9 (6): 989–995.
 4. Pharmacy at a glance 2015–2017. The Hague? International Pharmaceutical Federation, 2017.
 5. Murray R. Community pharmacy clinical services review. London; NHS England, 2016.
 6. Нормативно-правовое регулирование деятельности внебольничных аптек в Европейском регионе ВОЗ. Копенгаген: Европейское региональное бюро ВОЗ, 2020, 100с. ISBN 97892890545991.
 7. Code de la Sante Publique. Paris: Journal Officiel de la Republique Française, 2018.
 8. Portaria No 1429/2007 de 2 Novembre Define os serviços farmaceuticos que podem ser prestados pelas farmacias. Lisbon: Diario da Republica, 2007: 211/2007: 7993.
 9. Ordinul MSRM nr. 489 din 15.07.2010 „Cu privire la nomenclatorul serviciilor farmaceutice esențiale și indicatorii de calitate”
-